

'Hulp klassenassistent **acceptatie** leerling

Steeds meer kinderen met een beperking gaan naar een reguliere school, een aantal dat met passend onderwijs alleen nog maar zal toenemen. Voor de overgrote meerderheid geen probleem, voor een flinke minderheid wel. Orthopedagoge Anke de Boer zocht voor haar promotieonderzoek naar de redenen.

Kinderen met een lichamelijke beperking, gedragsproblemen of adhd. Elke klas heeft er wel een paar. Onderzoek richtte zich tot nu toe op de vraag of deze kinderen wel geaccepteerd werden. Dat blijkt voor ongeveer driekwart van de kinderen het geval. Anke de Boer, docent en onderzoeker aan de Rijksuniversiteit Groningen op het gebied van orthopedagogiek, ging een stap verder. In haar promotieonderzoek belicht ze de redenen waarom sommige kinderen buitenspel blijven staan.

De Boer: 'De afgelopen jaren is er vooral aandacht geweest voor het beschrijven van de acceptatie en vriendschappen van leerlingen met een beperking in het regulier onderwijs. Dit zonder dat duidelijk was waarom sommige kinderen wel en anderen niet geaccepteerd werden. Ik heb mij juist gericht op het in kaart brengen van de factoren die daar een rol bij spelen. Een van de belangrijkste bleek de houding van de klasgenoten te zijn. Wat zij vinden van een kind met een beperking, is in hoge mate bepalend voor de acceptatie van deze kinderen. Daarbij is een duidelijk verschil zichtbaar tussen jongens en meisjes. Voor jongens is de

Ook de houding van ouders is in hoge mate bepalend voor hoe kinderen denken over een klasgenootje met een beperking.

niet gunstig voor met beperking'

mening van de groep belangrijk. Als een kind er eenmaal bijhoort, hoort het er ook echt bij. Maar het is lastig om het zo ver te schoppen. Bij meisjes speelt die groepsdruk veel minder. Zij gaan meer af op hun eigen mening over een kind. Maar zij hebben weer meer moeite met seksegenootjes die gedragsproblemen vertonen.'

ANDERE AANPAK

Dat verschil in mechanismen bij jongens en meisjes is een belangrijk gegeven. Als acceptatie bij jongens van andere factoren afhankelijk is dan bij meisjes, is het logisch om daar als leerkracht je beleid op af te stemmen. Bij jongens zou groepsinterventie volgens De Boer nuttig kunnen zijn, terwijl bij meisjes meer moet worden ingezet op persoonlijke bewustwording of sociale vaardigheidstraining van een meisje met een beperking. 'Bij jongens is het zaak om het groepsverband te beïnvloeden. Dat kun je heel goed doen via coöperatief leren. Door deze methode worden kinderen met een beperking meer onderdeel van de groep en kun je als leerkracht samenwerking stimuleren.' Dat vraagt om een andere aanpak dan gebruikelijk. In het onderwijs ligt de focus nu sterk op opbrengstgericht leren, maar uit dit onderzoek blijkt dat de sociale kant minstens zo belangrijk is. 'Wat er in het sociale domein gebeurt, maakt voor kinderen met een beperking het verschil tussen wel of niet geaccepteerd worden. Als er niks gebeurt, mist passend onderwijs voor deze groep kinderen totaal zijn doel!', aldus de promovenda.

KLASSENASSISTENT

Een andere belangrijke factor die in het onderzoek opdook is de klassenassistent. Hoe groter hun rol, hoe vaker kinderen

met een beperking in sociaal opzicht buiten de boot vallen. Hoe valt dat te verklaren? De Boer: 'Ook uit andere onderzoeken blijkt dat het bijzondere karakter van leerlingen met een beperking extra wordt benadrukt doordat de klassenassistent veel tijd met hen doorbrengt. Daardoor krijgt de leerling een negatief stempel en staat hij of zij eerder buiten de groep.' Stoppen dan maar met de klassenassistent? Nou nee, zegt De Boer. 'Klassenassistenten doen veel goed werk, maar je moet je op basis van dit onderzoek wel afvragen of het begeleiden van leerlingen met (ernstige) beperkingen wel tot hun takenpakket zou moeten behoren. Het is op z'n minst vreemd dat degenen die het minst zijn opgeleid, de meeste tijd doorbrengen met kinderen die de meeste zorg nodig hebben.'

SLEUTELROL

De grote vraag is: wat kunnen leerkrachten op basis van deze informatie doen om de acceptatie van leerlingen met een beperking te verbeteren? Een heleboel, stelt De Boer. 'Leerkrachten vervullen een sleutelrol. Om te beginnen kunnen ze met de kinderen zelf aan de slag. Als het gaat om meisjes met een beperking zou een sociale vaardigheidstraining of een training in assertiviteit zoden aan de dijk kunnen zetten. Daarnaast is het de moeite waard om te werken aan de attitude van de klasgenoten van kinderen met een beperking. Naast het vergroten van kennis over beperkingen door een project als *Iedereen hoort erbij*, is coöperatief leren een belangrijk instrument. Dat is een waardevolle manier om kinderen met elkaar in contact te brengen en positief gedrag te benadrukken.' Daarnaast is het aan te bevelen om de nadrukkelijke ondersteuning van de klassenassistent aan leerlingen met een beperking te verminderen en in plaats daarvan andere leerlingen te betrekken bij zaken als extra instructie, of het uitvoeren van taken en opdrachten.

GEZAMENLIJKE INZET

Maar wat er in de klas gebeurt, is niet het enige dat gewicht in de schaal legt. Ook de houding van ouders is in hoge mate bepalend voor hoe kinderen denken over een klasgenootje met een beperking. Daarom zou het goed zijn om ouders hier meer over te informeren, stelt De Boer. 'Inclusief onderwijs kan positief uitwerken, maar dat gaat niet vanzelf. Als je echt wilt dat deze groep leerlingen geaccepteerd wordt, is een gezamenlijke inzet van leerkrachten en ouders noodzakelijk.' Haar belangrijkste tip: kijk kritisch naar wat zich voor je neus afspeelt in de klas. Veel leerkrachten schatten de situatie positiever in dan hij is. Het signaleren van problemen met acceptatie is de eerste stap op weg naar een oplossing.

Petra Pronk

Voor meer informatie of contact mail naar: anke.de.boer@rug.nl